

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XVII наукової конференції
з міжнародною участю

2 лютого 2018 року

Харків 2018

УДК 81 (082)

ББК 81я43

К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 1 від 19 січня 2018 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)

Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)

І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор

В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор

В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент

О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент

С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, професор

О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент

С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент

П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент

С.Г. Мащенко, доцент

В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.О. Пірог (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. : Тези доповідей
К 22 XVII наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені
В.Н. Каразіна, 2018. – 197 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)

ББК 81я43

ISBN 978-966-285-458-9

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2018

© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2018

характеристики ментальної репрезентації тієї події, яка послужила онтологічним стимулом тієї чи іншої емоційної реакції, що виникла в результаті знаходження комунікантів в єдиному концептуально-емоційному полі, де емоція реалізується у межах координат «Я (тут, зараз) – Ти» або «Я (тут, зараз) – Він/вона (спостерігач)». В результаті цієї когнітивної процедури відбувається перетворення емоції на певну форму репрезентації знання про подію-стимул та емоційну реакцію на неї вже на мисленнєвому та мовному рівнях, що розуміється нами як формат емоційно-почуттєвого подійового знання концептуально-складної природи – емоційно-почуттєва подійова концептуальна структура.

Таким чином, за результатами нашого дослідження будь-який КЕ є оперативною одиницею інтегративного (як теоретичного, так і буденного) знання, де осмислено та репрезентовано тісно пов'язаний з історичною пам'яттю певної лінгвокультури досвід інтеракції Homo Sentiens зі світом.

Література

1. Болдырев Н.Н. О метаязыке когнитивной лингвистики: концепт как единица знания / Н.Н. Болдырев // Когнитивные исследования языка. Взаимодействие когнитивных и языковых структур. – М. : Ин-т языкознания РАН; Тамбов : Изд. дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2016. – С. 23–32.
2. Шаховский В.И. Лингвистическая теория эмоции / В.И. Шаховский. – М. : Гнозис, 2008. – 416 с.
3. Kövecses Z. Conceptualizing emotions. A revised cognitive linguistic perspective // Poznan Studies in Contemporary Linguistics / Z. Kövecses. – Boston: De Gruyter, 2014. – P. 15–28.

ТИПОЛОГІЯ ДИСКУРСІВ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Фролова І.Є. (Харків)

Термін «дискурс» сьогодні, як відомо, вживається як на позначення загального поняття, що складає основу дискурсологічних студій, так і для іменування конкретних когнітивно-комунікативних феноменів. Проблема класифікації останніх, хоча й неодноразово висвітлена з різних позицій, не є остаточно вирішеною, через очевидну складність і багатовимірність параметрів розумово-комунікативної діяльності.

На цей час не є дискусійною думка про те, що первинним критерієм розподілу дискурсів слід вважати їхню інституційність / неінституційність. Цей критерій належить площині дискурсивного контексту через його соціокогнітивну природу: включеність / не включеність дискурсивної діяльності до функціонування певного соціального інституту визначає ролі суб'єктів дискурсу (АГЕНТИ, КЛІЄНТИ або особистості), котрі, своєю чергою,

регулюють їхні мовленнєві внески, пристосовуючи їх до рольових прав і обов'язків.

У той самий час, на увагу заслуговує ще один важливий критерій диверсифікації, властивий вербальній площині дискурсу, а саме: форма дискурсу (діалогічна, монологічна). Цілком очевидно, що дискурси обох форм наявні в межах як інституційних, так і неінституційних, а отже можна вести мову про те, що певний інституційний / неінституційний дискурс вміщує різні діалогічні та/або монологічні жанри. При цьому, сам дискурс визначається за більш конкретним критерієм дискурсивного контексту, зокрема, інституційний дискурс кореспондує з певним суспільним інститутом, що дає підстави стверджувати про наявність судового дискурсу [3], дискурсу слідства [4] тощо.

Утім, залежно від мети дослідження, первинним критерієм диверсифікації дискурсів може ставати і їхня форма. Приміром, у порівняльному аналізі англomовних і україномовних діалогових дискурсивних практик первинним обрано саме цей параметр, а критеріями подальшої класифікації виступають канал зв'язку (усний, писемний, віртуальний) та сфера комунікації (природньо-побутова, соціально-побутова, соціальна); тоді як кожен з виокремлених типів надалі розпадається на жанри [1, с. 13].

Отже, фактично, можна стверджувати, що розробка якоїсь єдиної класифікації дискурсів виглядає на сьогодні примарним завданням, як через неможливість, так і через недоцільність його вирішення. Це обумовлено не лише різноманіттям основоположних критеріїв, але також і можливістю поєднання у визначені конкретного когнітивно-комунікативного феномену декількох конституювальних параметрів (наприклад, сімейний конфліктний дискурс виокремлено з урахуванням як комунікативної сфери, котра кореспондує із ролями суб'єктів дискурсу, так і характеру комунікації [2]).

Ще однією важливою й недостатньо висвітленою проблемою в річищі цієї проблематики постає трактування художніх дискурсів. Ці дискурси (включно з кінодискурсом) розглядаються або самі по собі, або як модель природнього спілкування в певному культурному, історичному і соціальному контексті. В останньому випадку важливим (але не завжди врахованим дослідниками) моментом є потреба звуження меж до персонажного дискурсу.

Література

1. Борисов О.О. Типологія британських та українських дискурсивних практик : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.17 «Порівняльне і типологічне мовознавство» / О.О. Борисов. – К., 2017. – 36 с.
2. Гридасова О.І. Особливості актуалізації стереотипних ролей в англomовному сімейному конфліктному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.І. Гридасова. – Харків,

2010. – 20 с. 3. Кобзева О.О. Стратегії та тактики судді в американському судовому дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.О. Кобзева. – Харків, 2017. – 20 с. 4. Феценко О.В. Інституційність дискурсу американського слідства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О.В. Феценко. – Харків, 2017. – 20 с.

ВЕРБАЛЬНИЙ КОНФЛІКТ ТА АСПЕКТИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В АНГЛОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Чайка Л.В. (Київ)

Власне поняття «конфлікт» належить до наукової парадигми філософії, соціології, психології, правознавства, педагогіки, лінгвістики, оскільки суперечності та зіткнення виникають, як правило, в усіх галузях людського життя: професійній, особистій, побутовій. Лінгвістичне дослідження цього поняття вимагає синкретичного підходу до обговорюваного явища, що складає основну тенденцію комунікативної лінгвістики та теорії комунікації. Згідно з більшістю визначень, конфлікт (лат. *conflictus* – той, що зіткнувся) є найбільш гострим способом усунення протиріч в інтересах, цілях, поглядах, що виникають в процесі соціальної взаємодії, який полягає в протидії учасників цієї взаємодії і зазвичай супроводжується негативними емоціями, та виходить за межі правил і норм. Іншими словами, конфліктом можливо вважати ситуацію, в якій кожна зі сторін прагне посісти позицію, що є несумісною та протилежною відносно інтересів іншої сторони.

Сучасне мовознавство розглядає вербальний конфлікт під різними термінологічними ярликами: *комунікативний збій* (О.В. Падучева), *комунікативна поразка* (Т.В. Шмельова), *референційний конфлікт* (О.А. Кибрик), *перформативна невдача* (Дж. Остін), *комунікативна невдача* (О.Н. Єрмакова, О.О. Земська; Б.М. Городецький, І.М. Кобзева, І.Г. Сабурова; Дж. Остін; А. Дейвідсон та ін.), *комунікативна перешкода* (Т.О. Ладиженська), *мовний конфлікт* (С.Г. Ільєнко), *мовленнєвий конфлікт* (В.С. Третьякова), *конфліктна комунікація* (Б.С. Кандинський), *мовний конфлікт* (Л. Арасил, Д. Вальверду, Б.П. Нарумов), *конфліктна мовленнєва взаємодія* (І.Є. Фролова); *конфліктний тип мовленнєвої комунікації* (Т.Г. Винокур), *мовні шуми та перешкоди* (М.М. Шанський), *комунікативний дисонанс* (О.М. Мартинова) тощо.

Одним із завдань комунікативної лінгвістики, що вивчає поведінку знаків у реальних процесах комунікації, є виявлення правил комунікативного кодексу, що є можливим тільки за допомогою аналізу комунікативних осічок, недоречних мовленнєвих актів, їх несумісності. Будь-яке порушення «правил

Сотникова С.І. DEUTSCH-LEHRWERK FÜR GERMANISTIKSTUDIERENDE	157
Стрельченко Д.В. МЕДІАОСВІТА ЯК ЗНАКОВА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ	159
Тарасова С.О. КАРНАВАЛ VS КАРНАВАЛІЗАЦІЯ – ДІАЛОГ VS ДІАЛОГІЗМ	161
Ткаля І.А., Черкашина Н.І. ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ ПАРАМЕТР ЯК НЕВІД’ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАННЯ МОВ	162
Українська О.О. МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	163
Уткіна Г.Ф., Шамаєва Ю.Ю. КОНЦЕПТ <i>ЕМОЦІЇ</i> ЯК ФОРМАТ ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОГО ПОДІЙОВОГО ЗНАННЯ	165
Фролова І.Є. ТИПОЛОГІЯ ДИСКУРСІВ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	166
Чайка Л.В. ВЕРБАЛЬНИЙ КОНФЛІКТ ТА АСПЕКТИ ЙОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В АНГЛОМОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ	168
Черкашина Т.Ю. АВТОБІОГРАФІЧНА ПОВІСТЬ ЯК ЖАНР НЕФІКЦІЙНОГО ПИСЬМА	171
Чорновол-Ткаченко Р.С. МЕТАКОГНІТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ В ПРАКТИКАХ БУДЕННОЇ СВІДОМОСТІ	172